

1. СЕМИНАР САБАҚТАРЫНЫҢ ЖОСПАРЫ

1 ТАҚЫРЫП. Бюджет және мемлекеттің бюджеттік қызметі

1. Мемлекеттік бюджеттің түсінігі, маңызы, принциптері функциялары. Мемлекеттік қаржылардың Қазақстан экономикасын нарықтық түрлендірулер барысындағы ролі. Мемлекеттік бюджеттің экономикалық мәні, мемлекеттік бюджеттің функциялары, олардың әрекет ету аумағы, ерекшеліктері. Бюджет – негізгі қаржы жоспары ретінде, оның орны мен мәні экономиканы реттейтін басқа да қаржылық құралдар арасында бюджеттің басты ролін анықтайтын факторлар.

2. Мемлекеттің бюджеттік қызметі: түсінігі, негізгі функциялары, міндеттері, мақсаты, құқықтық негіздері. Мемлекеттің бюджеттік қызметі – мақсат-бағдарлы, жоспарлы қызметі. Бюджеттік қызметтің экономикалық құқықтық ұйымдастырушылық формалары.

3. Мемлекеттің бюджеттік қызметінің түрлері, принциптері, негізгі әдістері, бюджеттік қызметті жүзеге асырушы уәкілетті органдар, құқықтық нысандары. Мемлекеттің бюджеттік қызметінің саласында заңдылықты қамтамасыз ету тәсілдері.

2 ТАҚЫРЫП. Қазақстан Республикасының бюджет жүйесі

1. Бюджет жүйесінің экономикалық – құқықтық мазмұны және оның қызмет етуі. Бюджеттік қатынастар және бюджет аралық байланыстары, бюджет жүйесінің қызмет ету принциптері.

2. Унитарлы және федеральды мемлекеттердегі бюджеттердің түрлері мен деңгейлері, республикалық бюджет облыстық бюджет, аудан бюджеті, төтенше мемлекеттік бюджет, Қазақстан Республикасының ұлттық қоры.

3. Бюджет жүйесін басқару деңгейлері, бюджет жүйесін басқару аппаратының сипаттамасы. Басқару объектілері мен субъектілері.

3 ТАҚЫРЫП. Бюджеттік құқық-құқық саласы ретінде, пәні, әдісі, жүйесі. Бюджеттік құқық ғылымы – Қазақстанның заңи ғылымдарының құрамдас бөлігі ретінде

1. Бюджеттік құқықтың құқықтық реттеу пәні: түсінігі, маңызы. Мемлекеттік қаржылық қатынастар: түрлері өздеріне тән белгілері.

2. Бюджеттік құқық: түсінігі, маңызы. Бюджеттік құқықтың қазіргі кезеңде құқық саласы ретінде дамуының тенденциялары және ерекшеліктері. Бюджеттік құқық бюджеттік қызметті іске асырудың нысаны және әдісі ретінде. Бюджеттік -құқықты реттеудің негізгі мақсаттары мен міндеттері.

3. Бюджеттік құқықтың Қазақстанның құқық жүйесінде алатын орны және оның шектес жатқан конституциялық құқық, әкімшілік құқық, азаматтық құқық, қаржылық құқық салаларымен өзара байланысы, арақатынасы, сондай-ақ олардан ерекшеленетін айырмашылығы.

4. Бюджеттік құқықтың құқықтық реттеу әдістері: түсінігі, түрлері, өзіне тән белгілері, қолдану салалары. Біржақты-өктем императивтік әдістің баса қолданылуының себептері мен негіздері.

5. Бюджеттік құқықтың жүйесі; түсінігі, маңызы, басты бөлімшелері. Бюджеттік құқық жүйесінің жалпы және ерекше бөлімдерінің құрылымдық құқықтық институттары: ерекшеліктері, қалыптасу белгілері, өзара іс-қимылдары.

6. Бюджеттік құқықтың дерек көздері: түсінігі, топтастырылуы. Бюджеттік заңдар бюджеттік құқықтың болмысының нысаны ретінде: сипаттамасы, маңызы.

7. Бюджеттік құқық ғылымы; пәні, ерекшеліктері, тұрақты элементтері. Бюджеттік құқықтық институттар, бюджеттік -құқықтық қатынастар, бюджеттік заңдар бюджеттік құқық ғылымының элементтері.

8. Бюджеттік құқықтық ғылымды құрайтын ілім жүйесі: бюджеттік құқықтық концепциялар; бюджеттік-құқықтық категориялар; бюджеттік құқықтық принциптер;

9. Бюджеттік құқық ғылымының жүйесі; бюджеттік құқық ғылымының жалпы теориялық проблемалары;

10. Бюджеттік құқық ғылымының методологиясы. Салыстырмалы – құқықтық, нақты-әлеуметтік, тарихи – салыстырмалы зерттеу әдістері. Бюджеттік құқық ғылымының Қазақстанда қалыптасуы мен дамуының кезеңдері және өзекті мәселелері.

4. ТАҚЫРЫП. Бюджеттік құқықтық нормалар және бюджеттік құқықтық қатынастар

1. Бюджеттік құқықтық нормалар: түсінігі, өздеріне тән белгілері мен ерекшеліктері, құрылымы. Бюджеттік құқықтық нормалардың уақыт пен кеңістікте, аумақтарда, тұлғалар шеңберінде іске асырылуының маңызы және шегі.

2. Бюджеттік құқықтық нормалардың негізгі түрлері, топтастырылуы. Қорғаушы және реттеуші бюджеттік құқықтық нормалар. Реттеуші бюджеттік құқықтық нормалардың негізгі мақсаттары. Баламалы және факультативтік бюджеттік құқықтық нормалар. Материалдық және ұйымдастырушы, императивтік және диспозитивтік бюджеттік құқықтық нормалар.

3. Бюджеттік құқықтық қатынастар: түсінігі, өздеріне тән белгілері, түрлері, объектілері. Материалдық және ұйымдастырушы, өктем шартты бюджеттік -құқықтық қатынастар. Салықтық, валюталық, қаржылық-банктік, қаржылық-шаруашылық құқықтық қатынастар.

4. Бюджеттік құқық және бюджеттік құқықтық қатынас субъектілері; түрлері, құқықтық жағдайларының ерекшеліктері, мемлекеттік органдарға байланысты мән-жайлары. Бюджеттік құқықтық қатынастар субъектілерінің өз құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау тәсілдері.

5. Бюджеттік құқықтық қатынастардағы заңи фактілер: түсінігі, маңызы, функциялары. Заңи іс-әрекеттер және заңи оқиғалар. Құқыққа сай іс-әрекеттер. Құқыққа қайшы заңи іс-әрекеттер. Заңи фактілер бюджеттік-құқықтық реттеуәдісінің элементі ретінде.

5. ТАҚЫРЫП. Мемлекеттің бюджеттік құрылысының құқықтық негіздері

1. Мемлекеттің бюджет құрылысының құқықтық негіздері бюджеттік құқықтың жалпы бөлімінің институты ретінде: түсінігі, маңызы.

2. Мемлекеттің бюджет құрылысы: түсінігі, құрамы, ұйымдастырылу негіздері, нормативтік-құқықтық базасы. Мемлекеттің бюджет жүйесі. Мемлекеттің уәкілетті органдар жүйесі. Мемлекеттік бюджеттік реттеу.

3. Мемлекеттің бюджет жүйесі. Мемлекеттің бюджеттік саясаты. Бюджет жүйесінің бірыңғайлығы, аумақтылығы. Бюджеттік механизм: элементтері, аспектілері.

4. Мемлекеттің бюджеттік құрылымы және бюджеттік реттеу: түсінігі, маңызы. Мемлекеттің бюджеттік құрылысын құруға және оның құрамындағы әр түрлі бюджет буындарын басқаруға ат салысатын тиісті бюджеттік өктем құзыреттері бір мемлекеттік уәкілетті органдар жүйесі. Мемлекеттік бюджеттік реттеу: түсінігі, міндеттері, негізгі әдістері. Қоғамның әлеуметтік – экономикалық өміріндегі және бюджеттік қызмет саласындағы бюджеттік процестерге заң жүзінде бекітілген ықпал ету жүйесі.

6. ТАҚЫРЫП. Қазақстан Республикасының салық жүйесі

1. Салықтар: пайда болуының қоғамдық-экономикалық және саяси бастамалары, мемлекеттік-құқықтық сипаты, мән-маңызы. Салықтар жүйесі және оның қаржылық-құқықтық аспектілері. Мемлекеттік бюджетті қалыптастыру барысында салықтардың функцияларын іске асыру.

2. Салықтық қызмет мемлекеттің бюджеттік (мемлекеттік бюджет кірісіне түсім түсіру жөніндегі) қызметінің бір түрі ретінде: функциялары, негізгі принциптері, уәкілетті органдары, жүзеге асырылуының құқықтық нысандары.

3. Салықтық құқықтың пәні. Салықтық қатынастар. Салықтық құқықтың түсінігі. Салықтық-құқықтық реттеу әдістері. Салықтық құқықтың материалдық және ұйымдастырушы бюджеттік-құқықтық қатынастар аясындағы рөлі мен маңызы. Салықтық құқықтың жүйесі. Салықтық заңдар.

4. Мемлекеттің салықтық құрылысы; салық салу саласындағы басқару, салықтық жоспарлау, салықтық бақылау, салықтық заңдарды бұзғаны үшін заңдық жауапкершілік.

5. Республикалық бюджеттің және жергілікті бюджеттердің түсімдерін – салықтар мен басқа да міндетті төлемдерді құқықтық реттеу; бюджеттен тыс мақсатты қорлардың түсімдерін құқықтық реттеу.

7. ТАҚЫРЫП. Бюджет саласындағы мемлекеттік басқару

1. Бюджет саласындағы мемлекеттік басқару бюджеттік құқықтың жалпы бөлімінің институты ретінде: түсінігі, маңызы, нормативтік-құқықтық базасы. Бюджеттік қатынастарды реттеу саласындағы мемлекеттік басқару, мемлекеттік басқару органдарының бюджеттік қатынастарды реттеу саласындағы құзыреті. Мемлекеттік басқарудың бюджеттік қатынастарды реттеу саласындағы құрылымы.

2. Мемлекеттік бюджетті басқару: түсінігі, басқаруды ұйымдастыру элементтері, принциптері, негізгі міндеттері. Мемлекеттік бюджетті басқаруды қалыптастырудың және іске асырудың өктем билік, әлеуметтік механизмі мен субъективтік элементтері.

3. Мемлекеттік бюджет саласындағы басқаруды жүзеге асырудың негізгі әдістері, құқықтық нысандары және өзекті мәселелері. Мемлекеттік бюджет саласындағы басқаруды ұтымдыландыру критерийлері. Бюджеттерді басқаруды жүзеге асыратын жалпы және арнайы құзыретті мемлекеттік уәкілетті органдар жүйесі. Бюджеттік құзыреттері бар мемлекеттік уәкілетті органдар бюджеттік құрылыстың атқарушы аппараты ретінде. Бюджет жүйесінің қызмет атқаруын қамтамасыз ету. Мемлекеттік бюджетті басқару барысында инвестициялық белсенділікті ынталандыру, мемлекеттің бюджет жүйесін нарықтық түрлендіру мен талаптарға сай келтіру және әлеуметтік бағдарланған нарықтық экономиканы түпкілікті құруды көздеу.

8. ТАҚЫРЫП. Бюджеттік жоспарлаудың құқықтық негіздері

1. Бюджеттік жоспарлаудың құқықтық негіздері бюджеттік құқықтың жалпы бөлімінің институт ретінде: түсінігі, маңызы. Бюджеттік жоспарлау негіздері, бюджетті әзірлеу мен бекіту, бюджетті жоспарлау принциптері.

2. Бюджеттік жоспарлау-мемлекеттің бюджеттік қызметінің негізгі бағыттарының бірі ретінде: түсінігі, объектісі, принциптері, әдістері, құқықтық негіздері. Бюджеттік жоспарлау мен болжамдаудың ғылыми негіздері. Перспективалық және ағымдағы бюджеттік жоспарлауды ұштастыру. Бюджеттік жоспардың резервтік вариантын негіздеу. Мемлекеттің, экономика салаларының жергілікті мемлекеттік басқару органдарының бюджеттің ресурстары көрсеткіштерінің теңдестірілуі. Бюджеттік жоспарлаудың нормативтік-құқықтық негізі.

3. Бюджеттік жоспарлау процесі: мақсаты, жүзеге асырушы және атсалысушы қаржылық-жоспарлау органдары мен уәкілетті мемлекеттік органдар, стадиялары, заңи нысаны. Әлеуметтік – экономикалық жоспарлаудың құрамдас бөлігі. Манмандандырылған бюджеттік органдар мен мекемелердің және басқа да мемлекеттік органдардың заң жүзінде көзделген іс-әрекеттері. Стадиялары: бюджеттік жоспардың жобасын әзірлеу; бюджеттік жоспардың жобасын қарау; бюджеттік жоспарды беку;

бюджеттік жоспарды атқару; бюджеттік жоспардың атқарылуы жөнінде есеп беру. Жоспарлы-бюджеттік актілер. Мемлекеттік борыштарды және бюджет тапшылықтарын төмендетуді жоспарлау.

4. Бюджеттік жоспарлар: жүйесі, түрлері, құқықтық нысандары, ерекшеліктері. Бюджеттік жоспар мемлекеттік жоспардың маңызды элементі. Бюджеттерді жоспарлауды қамтамасыз ету: кіріс және шығыс балнстарын басқару, әртүрлі түсім көздерінен түсетін қаражаттарды басқару; қаражаттарды пайдалануды реттеу. Бюджеттік жоспарлар жүйесі: жалпы мемлекеттік бюджеттік жоспар: салалық бюджеттік жоспарлар; аумақтық бюджеттік жоспарлар. Қаржылық жыл және қаржылық кезең. Тиісті қаржы жылына арналған республикалық бюджет туралы заңның жобасын әзірлеу.

9. ТАҚЫРЫП. Бюджеттік бақылауды құқықтық реттеу

1. Бюджеттік бақылауды құқықтық реттеу бюджеттік құқықтың жалпы бөлісінің институт ретінде: түсінігі, маңызы, нормативтік-құқықтық базасы. Мемлекеттік қаржылық бақылау ұғымы, мемлекеттік қаржылық бақылаудың үлгілері, түрлері, принциптері мен стандарттары.

2. Бюджеттік бақылау: түсінігі, элементтері, принциптері, салалары, топтастырылуы. Бюджеттік бақылау мамандандырылған мемлекеттік бақылаудың бір түрі ретінде. Бюджеттік бақылау нәтижесі: бюджет жүйесінің барлық буындарының ойдағыдай қызмет атқаруларын қамтамасыз ету; бюджеттік ресурстарды аса ұтымды пайдалануға қол жеткізу. Мамандандырылған және функциональдық бюджеттік бақылау. Өкілді билік, атқарушы билік және бюджеттік бақылауы.

3. Бюджеттік бақылаудың маңызы, негізгі әдістері, түрлері, мамандандырылған бюджеттік және басқа да уәкілетті органдары. Бюджеттік бақылаудың мақсаты мен негізгі міндеттері. Бюджеттік бақылау саласындағы заңдылық пен қаржылық тәртіп. Бюджеттік тәртіптің сақталуын қамтамасыз ету шаралары. Бюджеттік -құқықтық санкциялар. Мемлекеттік қаржылық бақылау объектілері мен органдарының мәслихаттардың тексеру комиссияларының өзара іс-қимылдары. Бюджеттік бақылау органдары: түрлері, құзыреттері.

10. ТАҚЫРЫП. Бюджеттік-құқықтық жауапкершілікті құқықтық реттеу

1. Бюджеттік құқықтық жауапкершілікті құқықтық реттеу бюджеттік құқықтың жалпы бөлісінің институты ретінде: түсінігі, маңызы.

2. Мемлекеттік бюджет саласындағы мемлекеттік мәжбүрлеу: түсінігі, шаралары, өзіне тән белгілері, ерекшеліктері. Заңи жауапкершілік шаралары болып табылмайтын мемлекеттік мәжбүрлеу шаралары. Заңи жауапкершілік: түсінігі, түрлері, өзіне тән белгілері, принциптері.

3. Мемлекеттік бюджет саласындағы бюджеттік құқық бұзушылықтар; түсінігі, негізгі белгілері, құрамы. Салық салу, мемлекеттік бюджет, валюталық реттеу аяларындағы құқық бұзушылықтар. Бюджеттік құқық

бұзушылықтардың түрлері. Бюджеттік құқық бұзушылықтар жөніндегі істер бойынша іс қозғау тәртібі және оның ерекшеліктері.

4. Бюджеттік құқықтық жауапкершіліктің түсінігі, мақсаты, негізгі белгілері, түрлері, шаралары. Бюджеттік құқықтық сипаттағы әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік-құқықтық жауапкершілік. Бюджеттік құқықтық сипаттағы қылмыстық құқық бұзушылық үшін қылмыстық-құқықтық жауапкершілік.

11 ТАҚЫРЫП. Бюджеттің кірістерін құқықтық реттеу

1. Мемлекеттік бюджеттің кірістерін құқықтық реттеу бюджеттік құқықтың ерекше бөлімінің институты ретінде: түсінігі, маңызы. Бюджеттердің кірістерінің сыныптамасы. Салықтар мен басқа да міндетті төлемдерден түсетін түсімдер. Салықтық емес түсімдер. Алынған ресми трансферттер (грантар). Республикалық бюджеттен тұрақты бекітілген кірістері. Республикалық бюджетке шикізат секторының ұйымдарынан түсетін түсімдердің жылдық тоқсандық көлемдері. Жергілікті бюджеттердің тұрақты бекітілген және реттеуші кірістер. Жергілікті бюджеттерге шикізат секторының ұйымдарынан түсетін түсімдердің көлемі. Тиісті қаржы жылына арналған республикалық бюджет туралы заң. Тиісті маслихаттардың шешімдері.

2. Кірістер, бюджет кредиттерін өтеу, мемлекеттің қаржы активтерін сатудан түсетін түсімдер, сондай-ақ мемлекеттік қарыздар бюджеттің түсімері болып табылады. Бюджеттің кірістері, салықтық түсімдер, салықтық емес түсімдер, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер, ресми трансферттер түсімдері.

12 ТАҚЫРЫП. Бюджеттің шығыстарын құқықтық реттеу

1. Мемлекеттік шығыстарын құқықтық реттеу, бюджеттік құқықтың ерекше бөлімінің институты ретінде: түсінігі, маңызы. Бюджеттердің шығыстарының сыныптамасы.

2. Бюджет шығымдары: қайтарылмайтын негізде бөлінетін бюджет қаражаты бюджет шығындары болып табылады. Бюджет шығындары мемлекеттік мекемелердің қызметін қамтамасыз ететін шығындар, тұрақты сипаты жоқ іс-шараларды ұйымдастыру мен өткізуге байланысты шығындар, мемлекеттік тапсырысқа арналған шығындар, заңды тұлғаларға субсидиялар ресми трансферттер.

13.ТАҚЫРЫП. Бюджеттердің атқарылуы мен нақтылануы – 2 сағат.

1. Бюджетке түсімдердің түсуін, бюджеттік бағдарламалардың іске асырылуын қамтамасыз ету, сондай-ақ бюджет тапшылығын қаржыландыру жөніндегі іс-шаралар кешенін орындау бюджеттің атқарылуы болып

табылады. Бюджеттің атқарылуы принциптері бірыңғай қазынашылық шот. Мемлекеттік мекемелерді қаржыландыру мемлекеттік мекемелердің шоттары бюджет қаражатының қалдықтары.

2. Бюджеттің атқарылу негіздері. Бюджеттік бағдарламалар паспорттары жылдық қаржыландыру жоспары.

3. Бюджеттің атқарылу процессі. Бюджеттің түсімдер бойынша атқарылуы. Бюджеттің шығыстар бойынша атқарылуы. Бюджеттік бағдарламаларды қаржыландыру жоспары. Түсімдер мен қаржыландырудың жиынтық жоспары. Рұқсаттар беру мемлекеттік мекемелердің міндеттемелері. Төлемдер мен аударымдарды жүзеге асыру. Бюджеттік ақшаны басқару. Бюджет қаражаттарын иегеру. Бюджеттерін қаржаттарын игеру мониторингі. Қаржы жылының аяқталуы.

4. Бюджеттерді нақтылау мен түзету процессінің негіздері. Бюджетті нақтылаудың түсінігі мен мазмұны, принципі. Секвестор бюджетті нақтылау мен түзету процессі.

14. ТАҚЫРЫП. Бюджеттік инвестициялар, бюджеттік кредиттеу

1. Бюджеттік инвестициялар: түсінігі, түрлері, мазмұны. Бюджеттік инвестицияларды жоспарлау мен жүзеге асыру, бюджеттік инвестицияларды жоспарлау мен жүзеге асыру принциптері. Инвестициялық ұсыныстарды қалыптастыру мен іріктеу бюджеттік инвестициялық жобаларды дайындау мен іріктеу. Басым бюджеттік инвестициялық жобалардың тізбелерін қалыптастыру мен бекіту бюджеттік инвестициялық жобаларды іске асыру.

2. Бюджеттік инвестицияларды іске асыру мониторингі және олардың тиімділігін бағалау. Гранттарды сыныптау, гранттарды жоспарлау, гранттарды тарту және пайдалану.

3. Бюджетті кредиттеу: түсінігі, түрлері, өлшемі, принциптері. Бюджеттік кредиттеу субъектілері, қарыз алушылар, бюджеттік кредиттеу шарттары, кредиттік

4. Шарттың негізгі талаптары. Мемлекеттік және мемлекеттік кепілдік берген қарыз алу мен борыш.

